

Karadeniz'in cenneti, Diyojen'in memleketi **SİNOP**

Rtn.Ahmet Çobanoğlu- Sinop Rotary Kulübü

OĞRAFYA

C Sinop şehri Türkiye'nin en kuzey ucu İnce Burun'un doğusunda, doğuya doğru uzanan bir yarımada üzerinde, sırtını hırçın Karadeniz sularına dönmüş

Güneye bakacak şekilde konumlanmıştır. Bu özelliği ile de Karadeniz kıyılarımızdaki tek doğal liman olma özelliğine sahiptir. Ayrıca Karadeniz'de güneye cepheli tek şehrimizdir.

Küre dağlarının devamı olan Dranaz Dağı Sinop'u Kuzey-Güney yönünde ikiye böler. Deniz kıyısında yer alan Gerze, Ayancık ve Türkeli dışında kuzey tarafta Dikmen ve Erfelek ilçeleri vardır. Dranaz'ın güneyinde ise Boyabat, Sarayüzü ve Durağan ilçeleri yer almaktadır.

Sinop Karadeniz iklim özellikleri gösterir. Ancak güneşi güneyden alıyor olması bir avantajdır. Güzel plajları ile Karadeniz bölgesinin gözdesidir. Kıyılarda balıkçılık en büyük iş alanı iken iç bölgelerde tarım ve sanayi gelişmiştir. Sinop'taki mikro klima özellikleri nedeniyle Zeytin bile yetişmektedir. Antik dönemde özellikle İstanbul ve Atina'ya zeytinyağı gönderildiği bilinmektedir.

Yeni açılan yollarla Ankara'ya 400 km, Samsun'a 140 km mesafededir. Ayrıca İstanbul'dan Sinop'a her gün uçuş bulunmaktadır.

Sinop Kalesi yaklaşık 4000 yıl önce Gaskalılar tarafından yapılmış.

KARADENİZ'DE 3 LİMAN VAR DEMİŞ ESKİLER: "SİNOP, TEMMUZ VE AĞUSTOS"

Sinop Yarımadası'nın güney yönündeki iç liman rüzgarlara kapalı konumu ve sakin deniziyle güney Karadeniz'in en önemli limanıydı. Bu özellikleri yüzünden "Akdeniz" ismini almıştır.

TARİHÇE

Sinop ilinin adının Amazon Tanrıçası Sinope'den geldiğine dair söylentiler vardır.

Üç yanı deniz olan ve tarihi kale duvarlarının içerisinde yer alan cezaevine ev sahipliği yapan kale yaklaşık 4000 yıl önce bölgenin hakimi Gaskalılar tarafından yapılmıştır. Grek, Pontus, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlılar kendi dönemlerinde kaleyi korumuş ve güçlendirmişlerdir.

İlk çağlardan beri yerleşim yeri olarak kullanıldığı bilinen Sinop'un en önemli dönemi aslen Pers prenslerine dayanan Mithridates Krallığı zamanında olmuştur. Pontus (Karadeniz anlamına gelir) Krallığı olarak da isimlendirilen krallık ilk olarak Amasya'da kurulmuştur.

MO 169 yılında başa geçen Mithridates Flapeton Sinop'u geliştirmiş ve başkenti Amasya'dan Sinop'a taşımıştır.

Daha sonra devletin sınırlarını genişleten VI Mithridates Eupator, Anadoluyu birleştirmek için 40 yıl Roma ile savaşmış ve Roma'nın en büyük düşmanı olarak tarihe Büyük Kral olarak geçmiştir. Zehir konusunda yaptırdığı çalışmalar ve kendisine sürekli zehir şırınga ederek zehire karşı bağışıklığını geliştirmesi ve Roma'nın hiçbir savaşta kendisini öldürememesi nedeniyle ölümsüzlük iksirini bulduğuna ve ölümsüz olduğuna da inanılmıştır ve bu nitelikleriyle

tarihe Zehir Kral olarak da adını yazdırmıştır.

Sonraki dönemde Roma'lılar Sinop'u ele geçirmiş ve önemli bir koloni kurmuşlardır. İlkçağ düşünürlerinden Diogenes (Diyojen of Sinope) Sinop doğumludur ve Büyük İskender'le aralarında geçen "Gölge etme başka ihsan istemem (orijinali Güneşimden Çekil şeklindedir)" diyalogu tarihe geçmiştir.

1214 yılında Selçukluların eline geçen şehir daha sonra Fatih döneminde Osmanlı'lara geçmiştir. Kuruluşundan itibaren doğal liman oluşu ile Karadeniz'deki en önemli tersane ve liman olma özelliğini korumuştur.

1853 Rus baskını sırasında tüm donanmasını Sinop'ta kaybeden Osmanlı İmparatorluğu, bu tarihten sonra Sinop'u tersane olarak kullanamamış ve baskın sırasında yerle bir olan Sinop eski önemini giderek kaybetmiştir.

AKLİMAN VE HAMSİLOS (HAMSARÖZ)

Şehrin batısında, kent merkezine 9 km. uzaklıkta, havaalanının kuzeyindedir. Kilometrelerce uzunluğunda ve 15-20 m. genişliğinde bir şerit gibi uzanan kumsalı vardır. Alanda bulunan Akliman Piknik Alanı, her türlü ihtiyaca cevap verecek niteliktedir. Piknik alanında, ormanla denizin iç içe olduğu "ria" tipinde bir kıyıdır.

Yemyeşil ormanı ve denizin bir nehir gibi kara içine girdiği koyu ile Hamsilos ve civarı çiçek ve ağaçlarla bezenmiş bir doğa harikasıdır. İl Merkezine 11 km. uzaklıktadır. Hamsilos Koyu, Deveci Deresi adlı küçük bir akarsuyun ağzında yer alan 300-400 m'lik bir deniz girintisidir. Hamsilos Limanı, morfolojik delillere göre, Deveci Deresi Vadisi'nin aşağı kesiminin, karada oluşan çöküntüler sonucunda sular altında kalmasıyla oluşmuş, dünyada sadece

Norveç ve Sinop'ta bulunan "ria" tipi bir kıyıdır.

Tüm kuzeyli rüzgarlara karşı korunma sağlayan oldukça geniş Güney (iç) limanı, güneyli rüzgarlarda alargada kalınabilecek Kuzey (dış) limanı, ve tüm rüzgarlara kapalı Akliman ve Hamsilos (Hamsaroz) koyları Tarih boyunca denizcilere barınma ve korunma sağlamıştır.

SİNOP KALESİ VE HAPİSHANESİ

Bir dönem "Anadolu'nun Alcatrazı" tabiri ile de tanınan cezaevi 1994 yılında kapatılmış ve 1999 yılında müzeye çevrilmiştir. Tarihi eskilere dayanan yapı, şiirlere, şarkılara konu olmuştur.

Sabahattin Ali'nin Aldırma Gönül şiirinden besteleneni bunlardan en bilinenidir.

Kalenin cezaevi olarak kullanımına ait en eski belgeler ise 1568 yılına dayanmaktadır. İç kalenin resmi olarak zindana dönüşmesi ise 1887 yılında olmuştur.

Kırım Hanı Devlet Giray, Sabahattin Ali,

Üç yanı denizle çevrili tarihi cezaevi, kalın ve yüksek kale duvarlarının içinde yer alıyor. Yapıya ev sahipliği yapan kale, arkeolojik verilere göre Hellenistik dönemde yapıldı.

Refik Halit Karay, Mustafa Suphi, Ahmet Bedevi Kuran, Ruhi Su, Burhan Felek ve Zekeriya Sertel bu cezaevinde yatmış bazı isimlerdir.

Sinop tersanesinin tarihi Romalılara kadar uzanmaktadır. Osmanlılara ise İsfendiyar oğullarından intikal etmiştir. Candar Beyliği'nin Sinop'ta tersanesi olduğu da bilinmektedir.

Sinop Osmanlılar tarafından sulhen alındığında (1461) Sinop limanındaki gemiler

içerisinde Napoli ve Aragon krallığı gemileriyle Venedik gemilerinden sonra Candaroğlu İsmail Bey'in yaptırdığı 900 tonluk bir gemi bulunuyordu ki limandaki en büyük gemi idi. Henüz Osmanlı Devleti'nde bu büyüklükte gemi yoktu.

Fetihten sonra Fatih Sultan Mehmed bu gemiyi İstanbul'a göndermiş ve Osmanlı donanmasına örnek olmuş ve benzeri yapılmıştır.

İNCE BURUN

Türkiye'nin en kuzey noktası olan İnceburun volkanik tüf ve kalınlaşmış lavların birbiriyle kaynaması sonucu oluşmuştur. Birbiriyle gelişigüzel kaynayan bu oluşumlar Karadeniz'in düz kıyılarından oldukça farklıdır. Sinop şehir merkezine yaklaşık 19 km uzaklıkta bulunan İnceburun Deniz Feneri 1863 yılında inşa edilmiştir.

Fotoğraf çekmek ve Karadeniz'in balıkçılarını izlemek için özellikle günbatımında mutlaka görülmesi gereken bir yerdir.

HELESA GELENEĞİ

Sinop'a özgü önemli bir gelenek Ramazan ayında "sellime çıkma" ya da diğer adıyla "Helesa" dır. Helesa geleneğinin ortaya çıkışıyla ilgili söylence ise şöyledir:

Çok eski devirlerde, gemiler yelken ile çalıştığı zamanlarda Karadeniz'de sığınacak üç liman varmış. Bunlar Temmuz, Ağustos ve Sinop'muş. Yani Karadeniz sadece Temmuz ve Ağustos aylarında fırtınasız olur, diğer zamanlarda da gemiler ancak Sinop limanında barınabilirmiş.

Yine böyle bir kış mevsiminde, bir yelkenli gemi Sinop limanına sığınmış. Haftalarca burada mahsur kalmış ve tayfaların kumanyası tükenmiş. Açlık baş göstermiş. Tayfalar dilenmek istemedikleri için kimseden bir şey isteyememişler.

Bir gün kaptanın aklına feneri alıp ev ev dolaşıp mani söyleyerek yardım isteme fikri gelmiş. Tayfalar hemen gemide bulunan bir filikayı süsleyip gece olduğu için ellerine de fenerleri alıp

tüm şehirde ev ev dolaşmış ve mani söyleyerek yiyecek toplamışlar.

Bundan sonra Sinop'ta bu olay gelenek haline gelmiş ve her Ramazan ayının 15'inden itibaren helesaya çıkılır olmuş. Zamanla yiyecek toplama işi bahşiş toplamaya dönüşmüştü.

Ramazanın 15'inden itibaren gençler hazırladıkları süslü kayıklarla sellime çıkarlar. Kayıklar son derece güzel süslenirler, fenerlerle, mumlarla ışıklandırılırlar. Akşamları iftardan sonra gençler süsledikleri kayığı her ev tarafından görülecek bir yere koyarlar ve evlerin kapılarına gidip helesanın bir bölümünü söyleyerek bahşiş isterler.

Sellime çıkanlar içinde sesi güzel olanlardan biri aşağıda sözlerinin bir bölümü yazılı olan helesadan bölümler okur, diğerleri de nakarat kısmını söyleyerek kapı kapı dolaşır ve bahşiş toplarlar.

Bismillah'tan başlayalım.

Helesa,yelesa;

Ayva varsa taşlayalım. Helesa,yelesa;
Bu yıl burada kışlayalım.

Helesa,yelesa;

Helesa, Yelesa; Heyamola yusa, yusa hop.

Altımızda çürük minder.

Helesa,yelesa;

Altını üstüne dönder. Helesa,yelesa;
Aman beyim bahşiş gönder.

Helesa,yelesa;

Helesa, Yelesa; Heyamola yusa,
yusa hop.

Gemim geldi duydunuz mu?

Helesa,yelesa;

Selam verdim aldınız mı?

Helesa,yelesa;

Bu gemiyi bildiniz mi?

Helesa,yelesa;

Helesa, Yelesa; Heyamola yusa,
yusa hop.

ERFELEK TATLICA ŞELELELERİ

Birbiri ardına sıralanmış 28 irili ufaklı şelale, 2 km uzunluğunda bir vadinin içinde yer alıyor. Vadinin içinden akan Karasu Deresi üzerinde yer alan şelalelerin en büyük özelliği sıralı olmaları. Aralarında en büyük şelale, ilk gördüğünüz şelale. Ama bu şelalelerin önemi büyüklüğünden değil, olağanüstü güzellikteki bir kanyon içerisinde şelale eşliğinde yapacağınız muhteşem yürüyüşte.

Şelale alanında yiyecek-içecek hizmeti veren işletmeler var. Sinop'ta iseniz gidiş-geliş 2 saat sürer. Oradaki yürüyüş de kısa tur yaparsanız 1 saat. Yani en az yarım gün ayırmamız gereken bir yer. Tadını çıkaracaksanız tam gün sürebilir.

ALAADDİN CAMİİ

Alaaddin Cami Sinop'un Selçuklular tarafından fethinden sonra yapılmış bir Selçuklu eseridir. Anadolu Selçuklu hükümdarı İzzeddin Keykavus Sinop'u fethetti. İzzeddin Keykavus ölünce onun yerine oğlu, Alaeddin Keykubad geçti. Bu cami onun zamanında yaptırılmıştır.

Trabzon Komnenoslan devletinin yaptığı baskında zarar gören caminin, 1268 yılında Süleyman Pervane tarafından Artuklu mimarlarına yeniden inşa ettirildiği sanılmaktadır. Bu nedenle daha çok, eski Arap Mimarisi etkileri taşımaktadır.

Büyük bir avlusu vardır. Beş kubbesi olan Cami'nin dikdörtgen planı vardır. İbadethanenin şadırvanı avlunun ortasındadır ve bir köşesinde İsfendiyaroğulları'nın türbeleri bulunmaktadır.

DAHA NELER NELER

- Saymakla bitmez Sinop'un güzellikleri:
- 'Citta Slow/Yavaş Şehir' belgesi, Beyaz Balina "Aydın'ın" memleketi Şirin Gerze'yi görmeyi;
 - Anadolu'nun en güzel ormanlarının bulunduğu Ayancık'taki Akgöl ve İnaltı Mağarasını ziyaret etmeyi;
 - Şahin Tepesi'nden Sinop'un iki kıyısını gün batımında izlemeyi;
 - Erfelek Kestanesi yemeyi;
 - Boyabat Bazalt Kayalıklarını ve Tarihi Çarşısıyla Kalesini gezmeyi, Kalebağı'nda "Geleneksel Sırık Kebabi" yemeyi;
 - Bektaşağa Göleti'nde deniz bisikletine binip semaverde çay içmeyi;
 - Paşa Tabyaları'nda kahve içmeyi... Unutmayın....

TEKNE MODELÇİLİĞİ

1857 Paris antlaşmasından sonra kapanan Osmanlı Tersanelerinden biri olan Sinop Tersanesi daha sonra cezaevine dönüşmüştür.

Cezaevi geleneği olarak bilinmekle beraber aslında modelciliğin tersane geleneği olduğu sanılmaktadır. Tersanede gemi yapımının yanı sıra çalışanların boş zamanlarını değerlendirmek için yaptıkları yelkenliler cezaevinde özgürlük simgesi olarak benimsenmiş ve mahkumların en güzel uğraşları olmuştur.

1940'lı yıllarda cezaevinde "kotracılık" adı altında yaygınlaşan bu uğraş, Sinop'lu mahkumların tahliye olduktan sonra bu işi devam ettirmeleri ve çevrelerinde özellikle gençlerin ilgisiyle oldukça yayılmış. O zamanlar hemen hemen her ailede kısıtlı imkanlarla da olsa bir "kotra" yapan varmış.

Böylece "kotra" lar evleri ve işyerlerini süslemeye başlamış, hatta limana gelen yolcu gemilerinin aranılan hediyelik eşyası olmuştur.

Günümüzde "kotracılık" yerini daha güzel, teknik ve sanatsal olarak modelciliğe bırakmıştır.

Sinop'ta yapılan modeller genellikle gerçek teknelerin küçük modelleri olarak, tamamen el işçiliği ve ahşaptan yapılmaktadır.

